

Homilie

o Popeleční středě

18. února 2026

Trnava 17 h, Slušovice 18:30

Podoby ďábla

Milovaní!

„Pane faráři, a to peklo opravdu existuje?“ zeptal se mě před několika týdny jeden milý žáček ve školní lavici, a tak předznamenal i dnešní kázání.

Kdo je to ďábel?

Kdo je to ďábel? Nad tím se v době postní máme poctivě zamýšlet.

Nikoli náhodou se jeho temná postava mihne na jejím začátku a znovuobjeví v samém závěru.

Ďábel vyhladovělého Krista nejprve pokouší na poušti: „*Jsi-li Syn Boží, řekni, ať se z těchto kamenů stanou chleby.*“ A dále: „*Jsi-li Syn Boží, vrhni se dolů. Je přece psáno: Svým andělům dá o tobě příkaz, takže tě ponесou na rukou, abys nenarazil nohou o kámen.*“

Poté se Pokušitel na chvíli strategicky stáhne, aby v plné síle zaútočil na bezbranného, nahého, na kříži přibitého Krista. Tam bude drze promlouvat ústy lotra po levici. Ďábel totiž nerad mluví přímo, ale milerád si používá ústa druhých: „*Jsi-li Syn Boží, sestup kříže!*“ Všimněte si, že ďáblovy úmysly a obraty jsou pořád totožné: Zviklat a připravit o víru, připravit o spásu. *A jaké jsou jeho postupy?* Stále stejné. Jako hyena si číhá v úkrytu, vyhlížejíc naše oslabení.

Boj proti Ďáblu

Celá postní doba tedy nebude na prvním místě o tom, že se tužíme a odpíráme věci libé, chlast a laskominy apod. Postem si nechceme jen zpevnit charakter a posílit vůli. To bychom mohli snadno zabřednout do ďábelské pýchy a kmitat okolo své tělesnosti jako černé díry.

Ne, my vyjíždíme v postní době proti samotnému ďáblu. A tady jde o záchranu duše. Každý, kdo se do takového boje pustí, zasluhuje úctu, nikoli posměch. Není to směšný Don Quichote, leč skutečný rytíř.

Do boje jdeme nazí, jako David proti Goliášovi. Nebojujeme mečem, ale Kristovým křížem. „*Stačí, když máš mou milost; vždyť v slabosti se projeví má síla.*“ (2Kor 12,9)

Dobře to pochopila svatá učitelka církve Terezie z Avily: „*Nedejme se k spánku svěsti, bděme pod korouhví kříže, jděme v boj za pravé štěstí, každým krokem nebi blíže.*“

Obrazy ďábla

Milovaní! Vyrostli jsme v českém kulturním prostředí. To mimojiné určuje i naše lidové představy o ďáblech, lépe řečeno čertech pana Drdy. Přepomínají nemyté výrostky s jazykovou vadou, ale v jádru jsou to dobrácké bytosti. Před takovými čertíky se mohou snad bát jenom malé děti. Jenže nic není tak daleko skutečnosti než české pohádky.

Katechismus katolické církve však říká: „*Satan nebo ďábel a ostatní zlí duchové jsou padlí andělé, protože svobodně odmítli sloužit Bohu a jeho plánu.*“ A pokračuje, „*Jejich rozhodnutí proti Bohu je definitivní. Snaží se strhnout člověka do své vzpoury proti Bohu.*“ (§414)

Ďábel v Bibli

Co říká samotná Bible o ďáblu? Nabízí nám jeho různé podoby. Kniha *Job* jej kupříkladu líčí jako velmože Satana, který prověřuje zbožnost spravedlivého.

Na závěr Písma svatého ďábel opouští všechny své líbivé a ukáže se v pravém světle jako krvežíznivý válečník, který se snaží zničit Boží dílo a odvést duše od Boha.

Ďábel ve světovém písemnictví

V dějinách světového písemnictví nacházíme různé podoby ďáblů. Mocnou inspirací se stala především středověká pověst o Faustovi. Svým neopakovatelným způsobem ji proslavili různí spisovatelé, na prvním, mistrovském místě Johann Wolfgang Goethe, ve dvacátém století neméně geniální Thomas Mann a za časů stalinismu Michail Bulgakov.

Goethův ďábel je učenec, mudrc slibující štěstí. Dobře ví, po čem člověk prahne: Nechce je obsáhnout všechnu moudrost světa, ale chce být šťastný. Ďábel u Goetha má také právní rozměr. Působí dojmem, že ctí pravidla. Nešťastný Faust s ním uzavírá dohodu: „*Když řeknu okamžiku: Stůj, jsi krásný! pak můžeš spoutat mě, pak rád zhynu.*“ Verweile doch, du bist so schön. Takhle to přeložil Jaroslav Vrchlický.

Mannův Mefisto jest odlišný. Ve světě, kde vládne rozum, se snaží ukrývat a převlékat. Jeho vítězství je, že na něj rozumný člověk přece nevěří. Kdo by po Freudovi ještě věřil na ďábla? Zahání člověka do samoty.

Bulgakovův Mistr a Markétka, jeden z nejslavnějších a nejvlivnějších románů moderní doby, s apokryfními prvky. Tito sovětští ďáblové jsou výrazně jiní prověřují poctivost, umělecké kvality, rozvracejí lidské jistoty, zlehčují vážené hlupáky, rozmetávají šlendrián totalitního zřízení.

Mečem proti ďáblu je humor

Na závěr této promluvy se ještě dotknu jedné, vlastně humoristické knihy, která o ďáblu pojednává. Je to kniha, která vyvolala po svém vydání ohromný ohlas v Británii a později ve zbytku světa. Nejspíš tušíte, že hovořím o C. S. Lewisovi a jeho *Radách zkušeného Ďábla*.

Jak se dá o ďáblu mluvit s humorem? Pohoršovaly se pobožné dámy? Nedopouští se autor bohapustého zlehčování? Vždyť přece jde o spásu, a to je, panečku, věc vážná.

Právě naopak! Jiný velký Angličan - sv. Tomáš More jednou pronesl: „*Ďábel ... ten pyšný duch ... nesnese, aby se mu někdo posmíval.*“ A nakonec, když dovolíte, ani sám Luther nebyl daleko od pravdy, když řekl svým pověstným, jadrným jazykem: „*Pokud ďábel neustoupí před citáty z Písma svatého, lze ho nejlépe zahnat výsměchem a pohrdáním, protože on posměch nesnáší.*“

Sám Lewis píše v předmluvě toto:

(...) smysl pro humor v sobě zahrnuje i smysl pro to, co je správné a nesprávné, a také schopnost vidět sebe očima druhých. Ať už těm bytostem, které zhřešily pýchou, přiřkneme cokoli, humor to být nemže.

A jak podle křesťanského myslitele Lewise vyhlíží peklo? Není to kupodivu žádná nanicovatá kotelna, ale úřadovna policejního státu, *kde každý dbá jen o svou vlastní důstojnost a kariéru, kde si soustavně stěžuje na ostatní a každý žije smrtelně důležitými vášněmi – závistí, tedy vědomím vlastní nepostradatelnosti a záští k ostatním.*

Ďáblové jsou velice věcní a pohromadě je drží jen dvě skutečnosti: strach před blížícím se trestem a hlad. Vždyť dobře vědí, že dny jejich řádění jsou již sečteny.

Požehnanou postní dobu!